

■ ■ ■ ■

A KÖNYVTÁRI SZAKIRODALOM CLEARING-ÁLLOMÁSA: múltbéli tapasztalatok, jövőbeni lehetőségek. – A világ két részén (iparilag fejlett országok, fejlődő országok) igen érdekes, ellentétes helyzet alakult ki a könyvtári és információelméleti szaklapok problémáit illetően. Míg az egyik oldalon, a fejlődő világban, a szaksajtó megjelenési nehézségekkel küszködik az elégtelen számú és nivójú cikkanyag miatt, addig a fejlett országokban a bőség zavarával küzdenek, a nagyszámú cikkeknek nem tudnak megfelelő teret biztosítani. *A fejlődő országokban:* 1) A rendszeres megjelenés a kevés cikk miatt állandó nehézségekbe ütközik. Nincs állandó és rendszeres támogatás sem szakmai, sem anyagi téren. 2) Igen ritka a megfelelően kvalifikált ember, és ha akad, akkor nagyon túlterheltek, elfoglaltak. Van olyan ország, ahol a könyvtáros egy személyben vezető, tájékoztató, összekötő a kormány és a könyvtár között, amellet még a könyvtárügy utazó nagykövete, aki konferenciákra, nemzetközi tanácskozásokra jár – mindezek mellett nem jut ideje, energiája cikkírásra. 3) Egyetlen újság a ránehezedő feladat súlya alatt nem képes ellátni az elméleti és gyakorlati igényeket. Ez csak akkor lehetséges, ha több lap osztozna a feladatokban, és mindegyik más profilt alakítana ki. Egyelőre azonban az erkölcsi és anyagi támogatás sajnálatos nélkülözése miatt a helyzet reménytelen. 4) A szerkesztők igénylik az olyan cikkeket, amelyek a nemzetközi színvonalnak is megfelelnek. Az ma még vágyálom, hogy olyan munkatársi gárda legyen, akik nemcsak a hazai, de a külföldi szakirodalomban is jártasak és alkotó módon, az adott ország igénye és fejlettsége szerint alkalmazzanak, illetve átvegyenek fejlettebb könyvtári- és információs rendszerekből híryananyagot. Mindezen nehézségek mellett a gyengébb, fejletlenebb szaksajtó nem fogadhat el olyan cikkanyagot, melyet már máshol többször is elutasítottak. *Az iparilag fejlett országokban* a lapszerkesztőknek nem a hiánnyal, hanem a burjánzó cikkek sokaságával kell szembenéznük. Az ő problémájuk, hogy a sokból helyesen döntsenek arról, hogy mit hagyjanak el, tehát biztos kézzel és szemmel szelektáljanak. Nagyon fontos, hogy csak a valóban értékes, érdemleges információt, ötletet tartalmazó anyag kerüljön publikálásra. *A megoldás: clearing állomás megszervezése.* A Föld e két területén tapasztalható ellentétes, nehéz helyzet önmaga sugall egy megoldást. Létre kellene hozni egy megfelelően működő szervezetet, amely lebonyolítaná a cserét e két rész között, s akkor talán beállna az óhajtott egyensúly, s nem lenne gond a sok cikket adó fejlett országokban, s a kevés cikket produkáló fejlődő országokban sem. Ahhoz, hogy ez a párosítás sikeres legyen, előzetesen azt kell tanulmányozni, hogy mi az, amit a fejlődő szaksajtó igényel. A kiadóktól részletes profiljellemezést kell kérni, valamint tájékozódni kell módszereikről, arról pl. hogy az információikat hogyan iktatják, mi az ügyviteli mechanizmusuk. További lépésként létre lehetne hozni egy információs bankot, melynek állományát a cikkírók szerint rendeznék. *Összegezve az eddigieket két feladat jelenik meg:* 1) a fejlődő országok szempontjából készüljön egy lista az igényekről, 2) az iparilag fejlett országok pedig a felesleges cikkekről készítsenek tájékoztatót. Létesíteni kellene egy olyan központot, ahol a szerkesztők értesítenék a clearing-house-t a „feleslegessé vált” cikkekről. Ez az információ, valamint a cikkek tartalmi kivonata szembeállítható lenne a fejlődő országok adta profillal, igénnyel. A clearing-house ezután mintegy koordináló központ, összekapcsolná a cikkírókat és

a szerkesztőt. E rendszer életre hívásához mindenekelőtt egy hasznavehető cédulakatalógusra vagy egy számítógépesített adatbázisra lenne szükség. Ha egy fejlett országban a szerkesztő elutasít egy cikket, akkor erről értesítené a clearing-hosue-t. Ezután az megtudakolná, hogy a szerző hozzájárul-e ahhoz, hogy cikkét a clearing-house közvetítésével egy fejlődő ország szaklapjához irányítsák. Ha a válasz igen, akkor a cikket eljuttatják a megfelelő helyre. Ha az együttműködés megszakad, akkor vagy a szerzőnek, vagy a szerkesztőnek kellene figyelmeztetnie a clearing-house-t a további tárgyalás érdekében. El kellene oszlatni azt a tévhitet, miszerint a fejlődő országokban a publikálók többsége az angolt használja nyelvül. Nem szabad csak ebben az egy nyelvben gondolkodni! Sok vitára ad alkalmat, hogy hol helyezték el ezt az új központot, miután nyilvánvaló követelmény a kellő anyagi eszközök biztosítása, mely a clearing-house megnyitásához elengedhetetlenül szükséges.

BOWDEN, Russel: A clearing-house for library literature – past experience and future possibilities c. írása alapján

(IFLA Journal. 6. vol. 1980. 3.no. 249–254.p.)

HERBOLYNÉ ALBERTI JÚLIA tudósítása.

